

Landskap: *Småland* Upptecknat av: *Emil Jönsson*
 Härad: *Lunnarbo* Adress: *Hörsborg*
 Socken: *Hamneda* Berättat av: *Densamme*
 Uppteckningsår: *1935* Född år *1861* i *Väsby*

Uppteckningen rör	sid.
<i>Hur Lunnarbo härad fått sitt namn.</i>	<i>1-3.</i>
<i>"Galga-buget"</i>	<i>3-4.</i>
<i>"Bräva-stenen", - sten, där brudpar ställde sig till brölloret.</i>	<i>5.</i>
<i>Den som kom först från jultotten fick först inbugat sin gröda.</i>	<i>6.</i>
<i>Vatten, som vann mot norr.</i>	<i>6-7.</i>
<i>Den föll ner på fliken, som dödades.</i>	<i>9.</i>
<i>Hälskista.</i>	<i>9-10.</i>
<i>"Kronsjunkan" = digerdöden.</i>	<i>10-11.</i>
<i>Drakaröret.</i>	<i>13-14.</i>
<i>Härken efter krig, - skyttegravar, m. m.</i>	<i>15-18.</i>

Skriv endast på denna sida!

52 sid.

"Pin - Toppapern."	18 - 21.
Den sista orättningen i Hamneda.	21 - 22
"Puttuboda - Jöse", - stark man.	32 - 35.
Öftulysning i kyrkan om tappat post- horn.	36 - 38.
"Lockna Johannis", - original.	38 - 39.
"Heldts Beata", som sålde brännvin o. luxade lämmannerna.	39 - 51.
Stor sten.	51 - 52.

ACC. N:R. 4642

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Landskap: Småland Upptecknat av: Emil Jönsson
 Härad: Sunnerbo Adress: Hornsberg
 Socken: Hamneda m. fl. Berättat av: densamme
 Uppteckningsår: 1935 Född år 1861 i Väsby

Uppteckningen rör Lågen och Låden i Södra Sunnerbo
Lötknar. Sunnerbo Härad
 tros hava fått sitt namn efter ett gammalt
 kungaslott som hette Suneborg i Hamneda
 socken. Kungen som bodde der het Sune och
 skrevs Hamneda fördom Hamnedal, emedan
 en utvidgning av Lågan bildade en sjö som
 hade en tilläggs-plats, en hamn, i närheten
 av det gamla munk-klostret, domstols-stäl-
 let, sedermera Hamneda gamla kyrka.
 Sunnerborgs slott (fördom Sune-borg) Kunga-
 borgen var byggd på en ö i Lågan, nedan
 nedre änden. Svampfallet. Vid lågt vatten

stånd synes ännu en del påverk i ytterkant
på öns norra sida. Denna ö, innehåller om-
kring 7 tunnlar i areal och höstas på denna
ö årligen en mängd hö. Ön ligger närmare
den östra sidan av ön och vid lågt vatten har
man kunnat vada över sundet. Kreatur
släppas ut på bete på ön ibland, ty då äro ju
de med samma kring-gärdade. Ibland kan det
falla en ko in att simma iland till fastlandet
men sällan. Men floden är förrädisk, ty hemliga
urhålkningar bildas i botten av strömmen.
På hände år 1900 att en dräng, när han skulle
leda ut på ön med ett par oxar, över vadstäl-
let, plötsligt föll på sidan ner i ett så djupt
hål att vattnet gick högt över honom och han
måste släppa tömmen och sänkte sig. Några
ruiner efter kungaborgen synas icke annat

än ler och stenhögar, nära jämnade med
marken på öns norra ände. Icke heller för-
måler sagan om huru stort denne Tunga
Lunds rike utsträckt sig. Troligen har det
 varit för socken-indelningen. Summerbottens
härad har 23 socknar: Söderut: Markaryd, Hallaryd,
Traryd, Gotheryd, Södra djunga, Hamneda, Angelsta,
Kämma, Ljungby, Himmeryd, Amursta, Vättja,
Torpa. Norrut: Tutaryd, Agunnaryd, Ryssby,
Tjätteryd, Odensjö, Lidhult, Vrå, Berga,
Dörarp, Hvittaryd. Hamneda gamla
kyrka ska fordom hava varit ett munk-
kloster och skall der ännu varit domstol som
arkunnade dödsdomar. Dessa dödsdomar,
utfördes och verkställdes på en hög, är belä-
gen söder om kyrkan (klostret) och kalla-
des den höjden för "Galga-berget". Men är nu

nog till större delen bortsprängt, vid den nye
lands-vägens byggande genom Hammada socken.
Han kände sig se märken, ännu för 40 år sen
efter der galgen stått, och även platsen der
stupstocken stod. Den gamla kyrkan revs ner
på 1890-talet, av en despotisk Kapten på Sunnerbys
gård, som tyranniserade församlingsskolarne, och
köpte kyrkan för en "spotttyver" (150, säger ett hun-
dradefemtio kronor). Dess murar måste sprängas
bort och kunde stått fortfarande i många år-
hundrade. Ett vakkigt helge-rån, som många
nu inse. Denne kapten skulle också med
sin despotism tilltringat sig att även köpt den
gamla sockenstugan, men jag var då kommen
hit och sen var det slut med hans tyranni.
Han insatte de gamle kyrkfönstren till fär-
huset på Sunnerborg. Under grushögen

Småland
Sunnabö
Hamneda
sept. 1935

4642

Mycket. Emil Jönsson

Bar. Håkan

Höjd 1861 i Västfj.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

5

efter den gamla kyrkan lär finnas ställar
valv, innehållande förmultnade likkistor och ben.
En flät fyrkantig sten omkring 3 alnars sidor
ligger $\frac{1}{2}$ aln över marken, emellan gamla kyr-
kan och den gamla (nu bortflyttad) sockenstugan.
Denna sten kallas för "Brudstenen", och bru-
kade alla brudpar som vigdes i kyrkan, efter
vigseln gå upp på denna sten och ställa sig
till beskådande. Nu mera brukas det inte
sedan den nya kyrkan byggdes vid den an-
dra sidan om Lagan. Löder om gamla
kyrkan finnes i denna dag ett kärr, som kal-
las "körke-man" (maden) och är i förbindelse med
Lagan genom en smal stenbro mitt för kyrkan
och längre borte genom bro genom Landvägen.
Denna mad har nog varit liksom en hamn
och derav namnet Hamnedal. Det berättas

att de gamle hade den föreställningen och
tron att den bonde som kom först hem från
kyrkan juladags morgon (julottan), han skulle
hinna gå fört in i berga sin gröda. Så hände att
en man, när han skulle vid julottan slut, skyn-
-da sig hem, att han, för att komma fortare, tog
vägen rätt över kyrkumäden, som syntes till fru-
-ren och till nöd, men han plump ner i gyttyan
blev sittande fast och måste skrika på hjälp,
annars hade han kommit ifrån denna världen
fortare än de andre kyrkobesökarna. Vattnet
som rinner genom ovan nämnda lers, blev vida
berömt för några år sen, genom en under-
-görare som hette Johannes från Lillbäck. Han ordi-
-nerade alltid vatten som rann mot norr. Må-
-ga bilar och folk från långa håll, upphämtade
dagligen vatten från denna bäck, och även

närboende åtog sig att skicka vatten pr järn-
väg till kunder avlägset boende. Tänderkrossen
de glas och glaskor, synas ännu derefter vid
Bäckens kant. Det syntes för 40 år sen, att ett
inhugg var gjort i grusbakken, åsen, emot den
gamla kyrkan och fyllnad der tagits och lagts
i kärret. I det i backen uppkomna haket, hade så
byggts kyrkestallar, som kvarstodo (1897). Nu är
platsen utplånad genom stjärkrossen som av-
-kat rullstensåsen till vägegg. Förrut hade
nog kyrkan legat på en upphöjd ö med vatten
kunt om. Det berättas att en man vars häst
shenade, skulle ha kört emot den gamla socken-
stugan som stod tätt utmed landsvägen. Han stöt-
te huvudet emot hörnet, så han slog sig ihjäl, en
söndag då han kom körande till kyrkan.
Mannen var från Bäckaryd och hette Nils

Muttser. Detta skulle ha inträffat 1870.
Den gamla ålron över Lagan var byggd av trä
och brändes upp av Danskarne vid en av deras
många fjientlige strövtåg i landet. Den mura-
rande stenbron är byggd av en bonde i Björ-
sagården belägen norr om den nya kyrkan.
Bron har tre valv, varav det ena kasserats för
40 år sen, men håller ännu och om inte isen
tar den, torde den bron hålla ännu i flera
hundra år. Ett hål stort som en hatt, rätt
igenom, midt på det valvet närmast landsvägen
har måst tätas flera gånger, men synes ej
inverka på styrkan. En gammal kvin-
na berättade att omkring 1820, då några leam
Påsk-dagsmorgonen skulle hemta hem golv-
sand, inträffade att en stor sten trillade ner
i sandgröfen, som var belägen nordväst om

nya kyrkogården. Stenen föll på en flicka
som krossades till döds genast. Sandgraven
är nu igenfylld och ovanför vägen emot Bj-
örsgården står ännu flera dylika stenar
med inhuggna runor, tydligen ifrån vikin-
gatiden. En massa sådana gravkullar
från gamla tider finnas inom Hamneda jä-
samling. På våra ägor finnas ett hundratal,
i Byd och Öje byar finnas hundratal, men
en stor del grävas ut av byfolket utan lov.
Vid Hamneda prästgård finnas också 100 tal,
gravkullar samt i Solinge och på många andra
ställen. I Bäckarup finnes en stor häll-
sta från vilken berättas, att 14 benrangel
togas och sändes till Stockholm, av vetenskaps-
akademien. (Vitterhets) En jätte, Halnar läng
var bland de fallne. Han hade spjut och

Småland
Lunnabo h.d.
Hammarby

4642 uppt. Emil Jönsson
1955

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

och rostade delar av svärd och andra vapen.
Deras tänder sutto alla kvar i skallarne, ut-
visande friskhet och styrka i livetiden. Fl-
ra runstenar äro uppresta vid Hamnede präst-
gård, men ingen kan tyda deras skrift. I
Lödra djunga finnes en mängd gravkullar vid
Tfla yttrögård. I Kränna finnes ett stort fält
med många runstenar och likaså i Göteryds
socken. I gravkullarne vid Ryds missions-
hus ha varit och en bonde i byn sin egen kulle
urholkad till frostdfri potatis-källare. Säg-
nen förtäljer att gravkullarne härleda sig
från Digerdöden år 1350. Folket av de äldste
kallade den för "kromsjukan" när sjukdom-
en skolat bestå i kramp-anfall som drog
kroppen i krum innan de dogo. Det låter
ej heller otroligt, ty i jordytan ligger i botten

av kullarne träkol och brända benleitar.
Några av kullarne hade användts till po-
latiskällare av min försträdare och därför
urholkats så att man kunde se innehållet, och
Hornsby hade haft grusgröp till att hemta grus
till landsvägen och tagit bort många kullar i
2 ofantligt stora grusgröpar, men när jag kom
hit förelag jag folket att vidare ta grus i folkmin-
nesgravarne. De kallas i enskifteshandling-
arne från 1854, för "kyrke-kullarne". Men å
en annan sida kan man tänka sig att dessa
kullar uppkastats av krigare, ty jag har också
tillvaratagit uniformknappar, en större och
en mindre. Dessa knappar ha legat i århun-
draden i jorden och aldrig rostat. De äro lik-
som en blandning av järn och silver. Ett
gammalt svärd-handtag som fanns i grunden

var så avrost förtärt, att det snart föll sönder
men gammal "Hillebard" är bättre bibehållen
Min gamle gård har varit byggd på utjummade
gravkullar och landvägen har skurit av en
och annan kulle, liksom de varit uppkastade
innan landvägen gick derfrån. En sägen
går, att kullarna uppkastats över fallne krig-
gare under de många striderna med Danskar-
ne någon gång, men då måste det ha varit
en massa folk som skulle kunnat hopkasta
en sådan massa jordhögar, många med 30 a
40 fot i tvärmått, samt 12 a 15 fot höjd, ävensom
att bränna liken och tillika mätte det varit
en massa fallne. Det är ej alls säkert att
det fins brända ben i alla gravkullarne, ty jag
har ej sett inne i mer än de 2 som användes
av min försträdare till potatishällare och kunde

Träkolet måhända finnas der av någon annan
anledning, t. ex. lägereld eller annat, ty i grub-
-groparne syntes intet träkol och inga benbitar
heller. Mellan dessa gravkullar finnas särskilt
tre stycken betydligt större än de övriga och den ene
av dessa är en stor stenkunke av endast mindre ste-
-nar som kunna nästan alla lyftas och bäras av en
man. Denna stenkunke har av ortsbefolkningen
så långt, man kunnat spörja, alltid kallats för Dra-
-ka-röret. För 60 år sen, i min företrädare Rodin
tid, kom strax före jul, en s. k. "rackare-familj",
till Rodin och förestälde, att om de bara finge
lov att plocka ut stenkunkan i Drakaröret, så ville
de ärligt dela med sig av de skatter, de utan tvi-
-vel skulle finna, ty han (Tattar-far) förstod sig
på hur det skulle tillgå att framgräva skat-
-ter när de bevakades av drakar eller onda andar

av alla slag. Men Perdin antog att deras huvudsakliga spekulation var minst att finna skatter, men att få frött logi och mat. Ju len över och några veckor framåt, varföre han förbjöd dem att röra Drakarörs stenbunken. Två gamla bönder i Horns by företogs sig icke långt därefter, att gräva eller plocka ut Drakaröret, för att få fatt i den, som det troades der förvarade skatten. De hette Simon Pettersson Horn Herrag. Åkroken och Elias Johansson i Horn Lådrag. De drucko brännvin emellanåt, i en närbelägen liten stuga som kallades för "Piggastugan". Sedan de fortfairet med sitt plockande i ett par veckor (d. v. s. de arbetade endast om kvällarne) och hade utsett att snart nå ned till botten och hoppades således snart upptäcka skatten. Innu hade allt gått bra och ingen drake hade syns till, men plöteligt, som de närmade sig botten, fingo

de se eldsken, och när de tittade upp, tyckte
de att hela Horns Norregård stod i ljusan låga.
De hastade vad de hade för händer och skyndade sig
åstad för att släcka elden, men när de kommit
fram, så var der ingen eld, utan alltsammans
hade endast varit en synvilla. Då förstod de
att det inte var lönt att gräva i stenröset mer,
varföre det alltsedan dess har förblivit orördt.
Men grof midt i röset utvisar i denna dag
att skattsökarne varit ett stycke ned mot bott-
nen. Troligtvis funno de på att ligga om eldsvådan
för att inte folk skulle skratta åt dem, när de
ingenting funnit och ledsnat på att ligga der och
blocka stenar. I Hamneda församling finnas
en mängd gamla märken efter krig, troligen
med Danskarne. Teke alenas förutnämde grav-
kullar, utan gamla skyttegravar på flera ställe

Sådana skyttegravar finnas ej långt från Lant-
vägen vid gränsen mellan Horn och Hamneda.
Sågen vet ej mycket berätta om dem, annat än
man väntade anfall av en öster ifrån kommande
Dansk truppavdelning. Men det visar sig som
fienden skolat eller väntats skola komma från
söder, ty vallgraven är mot norr, och vallen mot
söder. Detta tyder ock på en sägen, att en Dansk
husar-squadron skulle varit i Hällorna by, och
dervid blivit driven eller lockad ut på slätt-
landet ner mot Lagan, ut på en bukting str-
and som ännu heter "Hällorna Udd". Detta
slätta land, var i den tiden, så undermine-
rat av vatten och dy, att själva jordskorpan
höll att gå på, men när hästar och folk, kom-
mo der ut, så brast jordskorpan och hela
den Danska squadronen, så när som ett fåtal

skall der hava omkommit. Tillika förtäljes
sägner, att då de överlevande Danskarna, ef-
ter hemkomsten omtalade detta förfärliga ne-
derlag, att det sedermera alltid lästes i deras
Litania: "Och för Hållorna Udd, bevar oss
milde Herre Gud". Man finner ännu häst-
skor och stigleyglar i gården på Hållorna Udd.
Nu är jorden så torrlagd att der är odlad jord.
Ännu finnes ett soldattorp beläget bredvid, och
kallas "Udden", och hette det så redan vid enskif-
tet år 1854. I Traryds socken finnes också
uppkastade förskansningar i en utmarks-
skog, tillhörande en ley som heter: Selint.
Ute på rydmarken på våra ägor fins
en stensättning, en s. k. "Dorrring",
med märken efter sju stora stenar, av
vilka de fem släpats bort av min förfä-

dars, till byggande av en stenmur, men
han kunde ej uppge vilka de voro, annars
hade jag ämnat kört dem till deras förra plats.

Pin-Torpadruv.

En rik fru i Torpa socken, hade många tj-
nare, stora gods och rikedomar, men var så
ondsint och snål, samt pinade sina under-
havande på alla vis, varför befolkningen hat-
lade hennes gård för Pinan och frun för "Pin-
Torpadruv". Det berättades och troddes att den-
na fru hade försvurit sig till Djävulen, och
att denne i egen person rätt ofta kom och
helsade på henne. Han kom alltid i "Karett",
(Karett betydde ett av de gamle herremännen
använt åkdon, även kallat "heltäckare", i
motsats till "halvtäckare", som bestod av en
läderkur som kunde läggas ner, eller slås

app efter omständigheter. Denna kur hade
en "fotsack" av läder, framtell över de åkan-
des fötter. Denna täckvagn var ju drocken
Men heltäckaren, eller Karatten var helbyggd
med 2 dörrar på sidorna och fönster på fram-
och baksidorna, liknande nuvarande auto-
mobilerna, och kallades "Karatt". Men kön-
derna hade aldrig sådana vagnar. De be-
gagnades endast av herre-män.) Djävulens
karatt var svart och förspränd med två svarta
hästar. Varje gång han kom till ovan nämnda
fru, måste hon dansa med Djävulen så länge
han behagade. En gång Dansade Djävulen
med frun, så länge att både skosulor och
strumpor slitos upp och blodet ran ut om
fötterna, men hon måste fortsätta att dansa.
Tjänarne som sett och hört på Djävulens uppe-

-trädande många gånger der förut, började denna gång draga der slutsatsen, att det nu var Djävulens mening, att dansa så länge med frun, tills hon uppgav anden, och han tog henne med sig med samma. En av dem en dräng, som visste att prästen i Kanarp i Nöttja var en "ondans man", sprang då till prästen i Nöttja och led honom genast komma till Torpa der Djävulen grassade och der frun bodde. Prästen som förut hört om spökeriet, visste på förhand att bud skulle komma, hade redan befalt drängen (en soldat som hette Kropp) att spanna hästarna för vagnen innan budet nådde fram till prästgården. Genast fick så Kropp befallning att köra för prästen till Tin-Torpafruns gård. Denne drängen tyckte att en hemlig makt förde dem, så att de

liksom flögo fram, och på en kort stund voro de framme, och det avståndet de tillryggalagt var över 2 mil. När prästen kom in, fortfor dansen ännu och fruns fötter blödde ännu förfärligare. Prästen tog en nål, och stack genom fönster-lyset och befallde djävulen att gå ut genom detta hål. Djävulen skulle ha protesterat deremot, men tvingades av prästen, att krypa igenom. Dervid frustade Djävulen ut en blodpöl på golvet. Denne blodpöl, fläck, har aldrig kunnat skurats bort och samma golv med blodfläckarne, påstods finnas i samma hus år 1899. Märkeligt nog, är det ingen som visste vad prästen hette.

Den sista avrättningen i Hamneda. En sägen berättas om en bonde från Birne-ryds socken, Denne som hette Arvid, kalla-

lades skrid i Öshult och vad han annars haft
för tillnamn tycks vara helt förglömt. Denne
bonde skulle ha ägt ett fjärröds hemman i
Öshults by. Denne skrid i Öshult skulle
nog varit av någon sorts adel, men hans
adels-stamtavla var nog hemmagjord. I
mellertid, framför alla andra, hade han
nog varit, och gjorde sina krukbukter lag-
ligt eller olagligt, efter behag. Han blev an-
klagad för mord och blev, av dåvarande dom-
stol, som hade sitt säte i Hamneda Kloster, der
den numera nedrivena gamla kyrkan stod,
dömd att avrättas, om medels halskuggning
eller hängning, är kännen ej fullt säker,
men executionen skulle förrigå å det
än i dag benämnda Galgabärget, beläget söder
om den gamla kyrkan, i vildmarken, ej långt

från landvägen å Hamneda Kroq-gård-
-ägor. Han hade nog sittit fången i klostret
någon tid, och hans hustru rådet till Stockholm
till kungen för att begära nåd, Uppskov var der-
för beviljat vecka efter vecka, men som hustrun
ej vidare afhördes beslöts att domen skulle gå
i verkställighet och dag bestämdes för executionen.
Arwids hustru som var en modig kvinna, när hon
fick veta att hennes man var dömd att hängas, så
tog hon hans vita mårre och begav sig ridande i väg
till Stockholm att hos kungen begära nåd för sin
man, men som den tidens vägar voro både långa
och dåliga, så drog det ut på tiden och till slut
kunde uppskov ej längre beviljas. På den förest
bestämda dagen fördes Arwid i Öskult ut ur häktet,
i det gamla klostret Hamnedal, och upp på galge-
-berget der en hög galge var upprest. En stor

massa folk från kringliggande socknar, hade in-
funnit sig för att förlusta sig med skådespelet. På
vad sätt menigheterna kunde i den tiden få
undersättelse om tid och rum, när avrättningar
eller andra offentliga straff, skulle föresiggå, är ej
med säkerhet känt, men möjligen upplästes dom-
en i kyrkorna, eller uppskrikades kungörelse på
domstolshusets dörr. Sedan fortplantades nyhet-
en muntligen. Arvid i Öshult var ej vidare mot-
färd för han skulle avrättas, utan gick med raske
steg uppför "galaberget" fram till galgen. När så
böden skulle just lägga snaran om halsen på
honom, så utropade han (Arvid): "Stopp lite, jag
tyckte mig höra min vita onärra gnägga". Han
littade upp och fick se Arvids hustru komma ri-
dande i fullt galopp på den vita onärran, som
gnäggade glatt och hustrun svängde frikrevet högt

över huvudet och ropade av alla krafter: fri, fri.
Man väntade tills hon kom fram och det bekräftades
att fången blivit av konungen benådad. Arvid i Ös-
hult blev fri och levde i många år därefter, men allt-
jämt utförande så många skälmsstycken han
kunde finna tillfälle att göra. Ingalunda må
man tro att Arvid blev uppmjukad eller besked-
ligare efter att ha varit så nära döden. Barn-
lös var han och sade därför: Jag brukar en fjäring,
och k-är en häring, men ändå så får jag varken
barn eller äring. (gröda). Han så många tjänste-
pigor han hade så våld tog han dem, ty de fingo
ej lämna hans tjänst utan de voro med barn. Det
säges att vid härlåttern narrade han dem att laga
räpse-skaftet bak ryggen och kröka armarne der-
om. Då puffade han dem omkull och sedan kunde
de inte freda sig eller försvara sig emot honom.

Med alla människor sökte Arvid i Öshult
driva spektakel. Kronofogden och länsmann-
-men varv åtskilliga gånger och gjorde utmätning
hos honom, varför han beslöt att driva med
dem vid tillfälle. Han bjöt dem på middag och
dervid stek av ett slags viltkrädd, som ^{han} skulle ha
dem, att efter förtäringen, gissa vad slags det var.
Men då de ju ej kunde gissa det, så gick Ar-
-vid efter köns-delar av sugger och förevisade
för kronofogden och länsmannen dessa och förkla-
-rade att det hopsamlades sådana varav steken
bestått som de nyss ätit. Det händes nog
äskligt i magen på dem, men Arvid i Öshult
skrattade godt åt dem. Märkeligt är att
denne Arvid i Öshult kunde driva med
folk gång efter annan och att de ej misst-
-trorde honom, utan likväl kommo till honom

En annan gång bjöd han prästen, klocka-
ren och läromannen till sig, och efter trak-
tering med mat och dryck, satte han fram
en kutting (liten tunna, "fiärding") full med
pengar, små silver, men mest kopparpeng-
ar, och bad dem taga så mycket de vill, dels
till skatter och tiorde och krösten fingo de för-
egen del, men tillade dem att de ändå borde
vara måttliga" annars ginge det till skit för
dem. De plockade och plockade med förnöje
en stund och det syntes ändå fler pengar och
de drogo ifrigt upp slantarne, men innan de
visste ordet av så fingo de händerna fulla av
folka-skit i vilket pengarne voro mest tryckta.
Kuttingen hade num. varit först nära full
med folk-träck och endast några varre övers-
bestodo av pengar. De måste sluta med

pengaplockeringen, långt innan de förmodat,
till Arvids stora skadeglädje. En gång
lät han pålysa, att alla skräddare i kringligg-
ande socknar, såväl som Hinnerys, skulle sam-
las hemma hos honom på en viss dag, för att vinna
upplysning om en mycket angelägen sak. En hel
hop skräddare samlades hos Arvid på den bestäm-
da dagen, för att få reda på vad det kunde vara.
Fråga om, som vare så viktigt. Då steg Arvid
fram och sade till dem, att de, när de begynte
att sy, inte skulle glömma av, att först slå knut
på tråden. Att det var viktigt måste de er-
känna, men det visste de ju förut menade de,
"Gå visst bara så inte det glömmes", sade Arvid,
och dermed måste de resa hem igen. När
på alderdomen Arvid blev mycket sjuk, och hans
hustru beklagade sig och sade: "Nu är du kall på

händer, fötter och ansigte, så det är ej långt igen med dig." Han svarade endast: "Känn i k - k, det är jag varmare." Hans hustru som befarade att Arvid skulle snart dö, sände därför bud efter prästen att han skulle komma och bereda honom till döden. Prästen kom och ville att Arvid skulle bekänna sina synder, och uppmanade honom att åtminstone omnämna vilket varit det allra värsta han hade gjort. "Jo, svarade då Arvid, 'det värsta jag har gjort, ^{ligger på ryggen} det var att borra uppåt i en hård eke-bjelke, med en skämsnare." Prästen, som fann att intet rättänmigt var var möjligt att få ut honom, måste snart avlägsna sig. Arvid i Öshult högg ut en egen gravsten åt sig och inskriptionen lydde sålunda: "Vänd mig ikring, får du se en underlig ting, (Denna skrift avsågs att vända uppåt, d. v. s.

ovansidan). På den andra sidan stod: "Nu
vet du vad du såg, lägg mig som jag låg".
Undertecknad har varit på Kinneryds kyrko-
gård och besett en grav som uppgavs vara
Arvids i Öshult. En sten låg der, en vanlig
gårdesgårds stektad sten, utan någon inscrip-
tion alls. Men det berättades, att den av honom
själv huggne stenen (gravstenen) aldrig blev lagd
på hans grav. Han torde ha både levat och
dött på sjuttonhundratalet, ty annars skulle
hans rykte ej redan ha varit i allmogens mun-
nar ända ner i Skåne för 70 a 80 år sedan.
Nej, det måste varit ännu mycket längre
tillbaka, om Hamneda kyrka då var kloster
eller domstolsplats. Arvid i Öshult skulle ju
kunna ha blivit dömd till döden vid något
öfredstillfälle mellan Sverige och Danmark,

enligt sonligas förmenande. Ytterligare berättas
om denne sköntare, att han utlovade 50 riksdaler
åt den som kunde skaffa honom en tunna
hymna-lortar. Det skulle vara på en viss
dag han skulle ta emot dem. En hel mängd
bönder kommo på den bestämda dagen, med
sina tunnor fulla med hundlortar. Arvid
gick ut till dem och tittade på deras tunnor
och frågade dem om de kunde bevisa att det
vore endast hymna-lortar, d. v. s. endast efter
hymnor, ej tillika efter hantlunder. Men som
ingen kunde bevisa att hans tunna inner-
kölle lort endast efter hantlunder, så fingo de köra hem
igen utan att kunna sälja. Hans mening var
ju att driva med dem. Märkeligt nog fingo
ingen menniska nu, som kan bestämt sä-
ga vilket hymman i Öshult Arvid skulle ägt.

Namnet Äshult, torde torde hava uppkommit genom en förkortning av Ödes-hult. Hult betyder en skogsbacke av något visst träslag, icke av samma som den omgivande skogen.

Även sägnen om "Putteboda Jössi", torde ej vara så ny datum, ty redan när jag var 10 år (1871) fick man höra småpojkarne tala om hur stark denne man var. Men just från vilken socken, är ovisst, ty namnligheten återkommer ständigt. De flesta ortsnamn sluta på -hult -ryd -näs -boda -bygget -ås -berg, m. fl.

Emellertid skulle denne "Putteboda eller Putteboda Jössi", som han kallades, hava varit hos en handelsman och köpt en tunna salt. Men Jöns, eller på Småländska, Jössi, hade endast säcken med sig och ämnade bära hem saltet. När handelsmannen märkte Jösses avsikt sade han: "Du

han väl inte bära, utan får köra hem saltet?
På Jösse's förklaring att han väl fick bära det hem
när han ej hade annan råd, uttalar handlanden
"Ja, kan du bära hem saltet så får du det för
ingenting, men du får inte ta läcken av ryggen
förr än du kommer till din stuga." Jösse tog
säcken på ryggen och knuckade gläddefullt i väg
emot hemmet, som sådes skola varit tre fjärdings-
väg ($\frac{3}{4}$ mil) avlägset. För säkerhets skull sände
handlanden sin dräng, att gå på lämpligt av-
stånd bakom Jösse, för att se, så inte han toge
säcken av sig, eller gick hem efter skjutet. Efter
flera timmar kom drängen hem och berättade, att
han vaktat väl på Jösse, men att det dröjt så länge
därför att denne hade med saltsäcken på ryggen
gått och plockat krösen (lingon) som växte i be-
karne och tycktes ej varit det minsta besvärat av

bördan som han bar. Försen fick saltet. En annan gång mötte föns en rik herremann med fint skäp på en smal väg. Föns som körde med en häst och hade kvarnlass, visste ej annat råd för att släppa herremannen fram, än han tog först och lyfte hästen och sen vagnen med lasset på lyfte han ur halvägen upp vid sidan.

Herremannen blev förskräckt för bondens styrka ty han hade i något befällande ton uppmanat bonden att skyndsamt köra ur vägen. Man må dock tillåtas taga något med reservation. Den som känner folkets benägenhet för överdrift. Aldrig köper en bonde en hel tunna salt med mindre han kan lassa på vagn eller kälke. En halv tunna 70 a 80 kilo var ej så liten börda om vägen var lång. Istället för $\frac{3}{4}$ mil, onöjligen det var $\frac{1}{4}$ mil. Och så är det att märka att så

-dana säckar får man ju aldrig se, som de i
förra tider brukliga. Jag såg en gammal bonde
(torpare) som bar en halv tunnna råg (60 kilo) $\frac{1}{2}$
mil till kvarnen, men han hade en säck, av
starkt linne, sydd så smal, att då den var ut-
spänd, den liknade en stor korr, med 10 tum
(2.5 centen.) genomskärning. Som en stor "boa" tog
han den över nacken, då ändarne hängde ner
om knän. När var gulben och vitt var han, men
bära en halv tunnna råg $\frac{1}{2}$ mil, är ej så lätt.
Hade Petteboa fösse en sådan säck och vägen
ej för lång, så kunde han väl bära en bra bör-
da, men det kunde nog många. Vidare:
de gamle Småländingarne hade så små och
spinkiga vagnar och i anseende till de dåliga
vägarne, så små last, att om selpinne togs
av, så hästen blev franspänd, så var det må-

hända ej så stort kraftprov. Jag såg en stark bonde från vår socken (Hamneda) som, vid träta med några "utsocknare", på Markaryds marknad fattade sin inspännarvagn i skaklarna och svängde vagnen med sådan fart omkring sig, som en snurra att ingen vågade angripa honom. Samme man (han hette Magnus Höghult) kunde också hålla upp till skoning, vilken oxes bakken som helst, utan att behöva binda dem.

Om Sven Svensson i Horn, går en sägen ännu. Stora landsvägen går genom Horns by i Hamneda socken och i förra tider befordrades posten med hästskjuts ett par gånger i veckan emellan Markaryd och Djurgby, och vice versa. Då var det en bonde i Horn som hette Sven Svensson, vilken åtagit sig postförare-sysslan, och som han var tungl. postiljon, så skulle han

ju använda posthorn. Han körde emellan
Traryds gästgivaregård och Ljungby. Men en
dag tappade han sitt posthorn och kunde in-
te finna det, utan måste lysa i kyrkan efter
det. Men han visste att han tappat det emellan
Hamneda och Horn. Följande söndag upp-
lästes därför i Hamneda kyrka (troligen omkr.
1860), följande kungärelse: "Pven Sverinsson i
Horn, tappade sitt horn, mellan Hamna och Horn
och uppmannas den, som upphittat det horn,
emellan Hamna och Horn, som Pven Sverinsson
i Horn tappade mellan Hamna och Horn,
att återlämna det horn han upphittat, mellan
Hamna och Horn, till Pven Sverinsson i Horn,
som borttappat sitt horn mellan Hamna och
Horn då hederlig vederbörlig för detta horn
som Pven Sverinsson i Horn borttappade mellan

Kamarna och Horn, erhöles av Iren Irensen
i Horn. Horn den 15:de januari 1866. Iren Irensen

"Sockna Johannes." Längre fram på 1870
talet var det skola i den gamla sockenstugan
som stod mitt för den gamla kyrkan. Men i
en kammar bodde ett fattighjon, som kallades
"Sockna Johannes, en. Han gick omkring i försam-
lingen och liggde emellanåt och hade av häng-
orden Böös fått en gammal päls, med stor skinn-
krage. Denna päls blev han så förtjust i, så
att han hade den på, både sommar och vinter.
Så när kyrkfolk kom om sommaren till kyr-
kan, så gick "Sockna Johannes, en der med sin
ludne pälskrage i solgasset, och en Johan
Jönsson i Bäckaryd, sade då till Johannes:
"Nu kan du gerna ta av dig pälsen Johannes
för det är så varmt." "Nej, jag ska säga dig, att

denna pälsen frir såväl för värme som för
köld. "Derwid blev det, men ej långt därefter
hittade skol-barnen Sockna-Johannesen liggande
i solkenet vid kyrkogårdsmuren, död, med sin
päls på. Sedan dess har det blivit ett ordstär,
"Det frir såväl för värme som för köld, liksom
sockna-Johannesens päls." Heldts Beata.
En gammal kärring som kallades för Heldts
Beata, emedan hon varit gift med en soldat som
hette Håll eller Heldt, och bodde i ett litet hus vid
landsvägen, något söder om en plats som av all-
mogen kallas för Truten. Efter mannens död
handlade kärringen med brännvin och höll full-
komligt krog för den tidens många vägfarande.
Innan järnvägens tillkomst skulle ju alla
slags varor transporteras med skjutsar på lands-
vägen och trafiken var livlig. Men som hon ej

hade rättighet att sälja brännvin, så kom det så småningom till länsmannens kännedom, i synnerhet som denne bodde ej synnerligt långt därifrån i samma by, Hosen Lödregård, och till och med hade länsmannen sin skogs-mark gränsande in till Beatas hus, midt emot på andra sidan landsvägen. By-befolkningen i både Lödregårds och Tröboda och Bjulnäs byar, fingo vana att dels sitta dagar och nätter att spela kort och dricka brännvin, och dels avhämtade de för betaföring brännvin hos Beata. Länsmannen försökte överraska henne flera gånger, men lyckades ej finna något brännvin, ty hon hade gjort sitt lager i en källare under golvbräderna. Men länsmannen hade sina kunnskapare, spioner, som inberättade att hon brukade gömma sitt brännvin under golvet i huset. Han var nu säker om att göra

ett godt kap, och att det skulle bliva han, som skulle dricka ut hennes bränvin, trivlade ingen på ifall han Böös kunnat få fatt i något. Som exempel på denne länsmannens karaktär, kan omnämnas att han behagade sälja omkring 20 tunn. jord som tillhörde mitt hemman, utan att kunna visa ginstä äganderätt till ifrågakörande hemmansdel. Deras fick jag och de som innehade jorden, ett förfärligt obehag, 50 år efter länsmannens död. Lantmäteri, upplysningskungörelse i åtta angränsande kyrkor, tre gånger, införande i Post och Trivelses tidning, tre gånger, samt köpehandlingarne insända till Kongl. Maj:t för hörande om kronans anspråk på hemmansdelen, och derefter i 5 år förklarats vilande, för att om någon anmälde bättre rättsanspråk, dessa skulle kunna göras gällande. Köpet hade gått man från man,

utan att tingsföras, och när innehavaren, av domaren uppmanades att tingsföra sina äganderättshandlingar, så fanns inga lagliga åtkomsthandlingar och länsmannen Böös hade också sagt i köpebrevet, att köparen skulle röja sig om de "åtkomsthandl. som finnas" (d. v. s. inga). Dertill var Böös en stor s. k. fyllbult, som inte skydde för göra orätt. Men hennes kunder underrättade också Beata, att hon kunde vär som helst vänta länsmannen, ty han hade fått reda på gömstället under golvet. Hon plöckade då upp sina flaskor och gjorde dem i skogen en bit ifrån stugan. Så fort Böös fått upplysning på förhållandet om källaren, gick han genast till Beatas hus och snokade upp källarlämnen, luckan, samt befaide karringen ta fram sina brännvinsflaskor, men hon förklarade att hon intet bränn-

hade. Länsmannen kröp då själv i källar-
luckan och satte fötterna på en steg, (Käringen
hade just för ändamålet anskaffat en ruten steg)
men denne tålde inte tyngden av den tjocke och
store länsmannen, utan brast i sönder, så Böös
föll i klämme i den smala källarluckan och häng-
de sprattlande och svärjande. Han kunde inte föt-
färte på nånting och opp förmådde han ej kom-
ma. Beata måste springa till näste nabo, "Pelle
på Pusten", för att begära hjälp, men denne, som
var en av Beatas bästa kunder, gjorde sig ej så
synnerligen brädd, men kom dock och hjälpte till
att draga opp länsmannen. Men rasande var
Böös, och måste avlägsna sig med oförrättat
ärende även denna gång. Förgörelsen försig-
 gick som förut och länsmannen företog åter
ett nytt övervaknings-försök och hade in dräng

med sig, som skulle kunna gå i hållaren men
der fanns intet brännvin ou heller. Men Böös
hade försatt sig att lösa gåtan. Som nämnts,
gränsade hans skogsmark, midt för Beatas hus
andra sidan landsvägen och dagligen gjorde han
sig ärende dit och gick der i skogen, likväl utan
att framträda, till syns för huset, och kom hon
att observera att enkan i skymningen, brukade gå
in i skogen på Grönlida, samma ägor der huset
låg. Då han ett par gånger gett akt derpå, för-
tog han att själv gå i skogen åt samma håll, och
verkligt, der vid en stor sten, hade Beata några
flaskor brännvin dolda. Länsmannen ville inte
stjäla dem, ty han skulle ju göra "beslag", varför
han gick fram till huset och ville köra härringen
till att själv ta fram sitt brännvin, men hon
förklarade som vanligt att hon hade intet av

den varan. "Då får jag väl visa var det finns",
sade Böös, och gick haltande själv till stenen i
skogen och Beata efter. Men när länsmanen
begannte stoppa flaskor i rockfickorna, efter han
förklarat partiet beslagtagit, gick Beata fatt i
en stake och slog sönder alla flaskorna. Han
gick oniste om fyllet som han beredt sig på,
och hördes aldrig att han vidare ofredade Helén
Beata, eller tryckte sig om hennes krogrörelse, som
fortgick som föint så länge Beata levde.
Plötligen dog hon försälänge sen som 1890 talet
och det berättades genast att hon spökade vid
nidan hon låg i Rikkistan, före begravningen.
En samling ungdomar slogs vad med en i bland
sig som hette Gustaf Larsson i Tröslida och som
var en oförskräckt häck yngling, att han skulle
få ett stop brännvin (= 1 1/2 liter) och tio riksdaler i-

ensam in
låg i lik-
r skulle
i rummet
lorade han
indre tio
märka
gor och
skant med
reket mörkt
voro försam-
liche från
örande av
nära nog
i med uppe-
lora vadet,
ga ingen

-väg, och lyckades komma in i stugan med falk
nyckel, innan Gustaf Larsson nådde fram.

Gustav som intet anade argan list, satte ny-
ckeln i dörren och skulle öppna, men då slogs
med en häpp alldeles förskräckligt i dörren på
insidan. Gustav Larsson såg då sitt ärende: "Be-
ata, jag e kommen hit på en uppsatts (= vad)
så du ska inte bli arg på mig, för ja vill bara
ta en bit av tapeterna i stugan, som levis på att
jag har vatt här". Åndå värre slogs det på insidan
av dörren med häppen. Gustav led flera gånger
att få gå in, men med samma resultat, det
bara slogs allt ursinnigare i dörren. "Annars
förlorar jag tre riksdaler och ett stap brännvin"
klagade Gustav, men det hjälpte ej, utan oväsendet
lycktes tilltaga. Då blev han rädd och vågade ej
gå in, utan måste vända om igen med oförrätt

-att ärendet skälmnen som var derinne, skyn-
-dade av alla krafter och kom före Gustav till
kamraterna igen, och de låtsade om ingenting, när
Gustav kom tomhänd tillbaka och måste punga
ut med vadit. Hans raseri, när han efter nå-
gon tid fick veta sammanhanget, kände knap-
-past gränser. Nu skulle sägen om Helsts Bea-
ta egentligen varit slut, om inte jag påträffat i
mina anteckningar, ytterligare, om samma krog-
-härring. Länsmän Böös i Horn Lödregård, var bli-
-ven mäktigt förargad på Beata, därför att hans
egen fru brukade köpa brännvin av Beata, i
smyg, men nu hade Böös fått nys derom, och
förberedde en anfallsplan som han ansåg skul-
le lyckas. Men som hans fru var förrädisk, se
underrättade hon Beata om, att Böös ämnade
örraska henne och hennes brännvinshandel

Hon hade en källare under golvet i ett rum
vid sidan om förstugan, och om kunderna
satte en flaska på golvet, med pengarna under
botten på flaskan, så gingo de in i butiken vid
andra sidan och när de kommo ut igen, kunde
de ta sin flaska full med brännvin, och peng-
arna voro borta och var det pengar som skulle
växlas eller ges tillbaka, så var det tillbaka
om så skulle vara. Nu skulle ju länsman-
nen slå ned som en bomb och göra beslag på käll-
arens hela innehåll. Men Beata bar ut alla
brännvinskaggar och flaskor och gömde dem i skog-
en och i stället gjorde hon en fall-lucka, så att
så fort någon kom in om dörren i förstu-
kammaren och trampade på golvet så föll han i
källarens Böö som var en stor fet halt man
kom med fjärdingsmannen med sig, på den

Liden en bonde i Södragård, berömd länsmans-
gård, han hette Johan Karlsson och var en av
Beatas flitigaste kunder och god vänner. Han
visste också på förhand om Pansut, så han lät
ju Böös stiga före in om dörren i farstuhammaren.
Men med ett väldigt brak ramlade den tunge län-
smannen genom golvet, men blev hängande med ar-
marne i källarluckan och skrek och vor så det
hördes lång väg. Fjärdingsmannen, som låtsades
skola vakta källardörren så ej kärringen flydde ut
med kaggen, kom ju tillstädes och fick först hjäl-
pa Böös på benen och sen se efter i källaren, om
der fanns smuggel-brännvin, men ingenting kunde
av den sorten upptäckas. Länsmannen stämde
Beta till tings för hon narrade honom att falla
ner i källaren, men ingenting kunde han bevi-
sa. Hon förklarade att källarluckan ej kunde

bära så tunga personer, och lärnvin fann
der inte. Alltså blev Beata frikänd helt och
hållet och desto onera rasande blev tänsmannen,
ty han så godt som visste att hon fortsatte med
lärnvinhandeln. Som förut nämnts fick han
fast i hennes lärnvinsflaskor en gång till sist,
men att hon slog dem sönder. Den store
stenen i Triskult Traryd. Den ytterkant av
Traryds socken i Triskults by, ligger tre stora
stenar vid vägen söder ut och den sydligaste
är den störste. Aldrig har jag sett så stor
rullsten i all min tid. Andra ur jorden
uppkjutande stenar som äro kantiga, lik-
nande bergknallar finnas ju anängens stä-
des, men dem kan man ej räkna för rull-
stenar. Denne stenen är avrundad och lig-
gande liksom ovanpå jorden. För tre år

Låg stenen kvar, då jag var der. Den borde
fridlysas ty den är ett natur-under. En
gammal gubbe som hette Galant, berättade
att han såldt sten till järnvägsbygget när
Skåne-Smålandsbanan byggdes och att i en
enda sten blivit tolofhundra lass. Men det
måtte ha varit en bergknalle, ty en liknande
finnes även på våra ägor. Men rullsten
kan det ej kallas.